

SENAT PORAZIL PATMANOVO PREDLOGO

Izrekel se je proti izplačilu bonusa bivšim vojakom z veliko večino glasov. Veterani sprejeli izid glasovanja z izjavo: "Bonussna armada" se odpravlja domov.

Washington, D. C., 18. jun. — Senat je sinoči ubil Patmanovo predlogo glede izplačev bonusa bivšim vojakom v vsoti \$2,400,000 z 62 proti 18 glasovom. Ko se je vršila debata, je armada dvajset tisoč vojnih veterani obkolila kongresno palačo in nestrpno pričakovala izida, da bi bilo malo upanja, da bi senat sprejel predlogo. Spodnja kongresna zbornica se je izrekla za izplačev bonusa pred par dnevi.

Senat je porazil tudi predlog glede obnove razprave o načrtu s 44 proti 26 glasovom. To pomeni, da načrt ne bo več prišel na dnevni red tekom sedanjega zasedanja.

Za predlogo so glasovali progresivni republikanci in deset demokratov, proti pa 35 starogardnikov in 27 demokratov.

Armada vojnih veterani, ki je čakala izida glasovanja, je zaglala velikanski hrup, ko je bil naznanjen rezultat. Hrup je prodrl prav v zbornico, kjer so bili zbrani senatorji. Takoj so bile pozvane policijske rezerve, ker je obstajala bojazen pred izgredi, do katerih pa ni prišlo, ko so zmernejši elementi med veterani apelirali na ostale, naj se vzdržijo demonstracij. Edino v momentu, ko je nekdo omenil predsednika Hooverja, so veterani pozdravili njegovo ime z izjavo: "Bonussna armada" se odpravlja domov.

W. W. Waters, načelnik "bonussne armade", je potem apeliral na veterane, naj ostanejo hladnokrvni in se vrnejo na svoje domove. Nekateri so sprejeli njegov apel z godrnjanjem, toda večina se je odzvala sugestiji. Formalni so se v kompanije in odkorakali proti svojemu šotorišču. Mnenje prevladuje, da bo večina odpotovala iz Washingtona, ker sedaj nima nikogar iskati v kapitolu, kajti predloga o takojšnjem izplačilu bonusa je definitivno poražena in ne bo več prišla na dnevni red tekom sedanjega zasedanja kongresa.

S konvencije H. B. Z.

Ostre debate zaradi glasila

Gary, Ind., 17. jun. — Konvencija Hrvatske bratske zajednice je še vedno pri prvi polovici pravih. Četrta dan zborovanja smo prišli do točke o gl. zdravniku. V členu o gl. odboru je bilo tudi sprejeto, da kandidat za gl. predsednika mora biti najmanj 30 let star.

Danes je bila dolga in ostra razprava o glasilu Zajedničaru, ki ni bila končana, ko to pišem. Govorili so na dolgo in široko, če naj glasilo še izhaja kot tednik ali naj se spremeni v mesečnik, ki naj prinaša le društvene stvari. Komunisti zahtevajo mesečnik. Argumentirajo, da tednik stane zajedno čez \$90,000 letno in če se spremeni v mesečnik, bo prihranjenih letnih \$50,000 za druge potrebne stvari, na primer za bolnišniški sklad, ki ima deficit. Govorilo se je tudi glede smernic glasila. Ako sodim po teh govorih, ni nihče zadovoljen s sedanjim pisanjem Zajedničara. Komunisti pravijo, da list ne piše v delavskem duhu, nacionalistom pa je preveč "jugoslovenski".

Poročevalec.

Bonussna armada narašča
Los Angeles, Cal.—5000 bivšim vojakom iz južne Kalifornije se je zadnje dni napotilo v Washington, kjer se pridružijo ostalim tisočim, ki zahtevajo bonusa.

Delavski urednik kritizira Wolla

Napada ga valed reakcionarnih članov, ki jih pošilja delavskim časopisom njegova časnikarska agencija

Toledo, O. — (FP) — Matthew Woll in njemu podobni delavski voditelji so bili predmet zgoče kritike s strani urednika Toledo Union Leaderja, glasila centralne unije. Povod je bil članek "More Democracy" Wollove časnikarske agencije Int'l Labor News Service, ki oskrbuje delavske časopise z vestmi in članki.

Wollova agencija zastopa konservativno politiko Ameriške delavske federacije. V omenjenem članku zagovarja kapitalizem in pobija vse, kar je naprednega.

"Dokler bo delavstvo imelo take voditelje in sledilo publiku sofizmu kot je članek "More Democracy," bo vkovano v mezdno suženstvo toliko časa, dokler ne bo tako vodstvo popolnoma diskreditirano.

Omenim naj, da se ne strinjam z reakcionarnimi tendencami, ki se čisto zrcalijo v člankih Int'l Labor News Service. Skrajni čas je, da se uredniki delavskega časopisa predramijo in se zavedajo svoje odgovornosti ter prično dajati delavcem nekaj drugega kot pa usipavni prašek in bunk, kot ga servira pisec članka "More Democracy."

Taki "nit-wits" kot je ta pisatelj so tudi odgovorni za še večjo mizerijo, ki nas čaka v tej deželi, ker poskušajo postaviti na noge sistem, ki se ruši na vseh straneh. Delavstvo se mora naučiti, da bodo ljudske mase uživale svobodo in demokracijo le takrat, ko se bodo producirale potrebščine za rabo in ne za profit."

Protikomunistična predloga pred senatom

Progresivci bodo skušali preprečiti diskusijo o načrtu

Washington, D. C. — (FP) — Senator Hatfield iz West Virginije je nenadno sklical izredno sejo senatnega imigracijskega odbora in porazil opozicijo, ki jo je vodil senator Nye proti predlogi, ki določa izključitev in deportacijo tujerodnih komunistov. S tem je prišla predloga na senatni koler. V spodnji zbornici je bila sprejeta pred par dnevi. Kongresnik LaGuardia jo je pobijal in izjavil, da bo v slučaju sprejetja služila delodajalcem pri razbijanju stavk in teroriziranju tujerodnih delavcev.

Progresivci v senatu se pripravljajo na blokiranje razprave o predlogi. Borah, načelnik senatnega odbora za zunanje zadeve, je odločen nasprotnik take zakonodaje.

Unija za ameriške civilne svobode pravi v svojem protobudščem pravu v svojem protobudščem pravu, da predloga zametuje obstoječe zakone in da smatra radikalne doktrine za bazo deportacije. Članstvo v komunistični stranki in organizacijah, ki so pridružene stranki, je prestopnik in kaznen je deportacija. Predloga nudi protekcijo tistim tujerodcem, ki agitirajo za strmo glavljenje komunističnih vlad. Predloga označuje za komunistično osebo, ki veruje ali širi doktrino strmo glavljenja vlad v deželah, ki niso pod komunistično kontrolo.

"Ako bodo ustanovljene druge komunistične vlade," se glasi protest Civil Liberties unije, "bo ameriška vlada dopustila, da bodo tujerodci tistih držav v Ameriki lahko vodili agitacijo za strmo glavljenje komunističnih režimov, ako bo predloga sprejeta."

V smislu predloge bodo zvezne oblasti na primer lahko deportirale tujerodnega rudarja, ki postane član National Miners unije, ker je ta organizacija indirektno pridružena komunistični Internacionali. Uradniki Unije za ameriške

SPORAZUM NA REPARACIJSKI KONFERENCI

Representantje evropskih držav se izrekli za podpiranje moratorija

Lausanne, Švica, 19. jun. — Včerajšnja znamenja kažejo, da se bosta evropska reparacijska konferenca v Lausanni in mednarodna razorožitvena konferenca v Ženevi združili v "suprakonferenco", katere namen bo pacificirati Evropo in rešiti sedanjo svetovno ekonomsko krizo. Edino sitno vprašanje za evropske diplomate je, kako pridobiti Američane za sodelovanje na celi črti. Danes ima biti privaten sestanek z ameriški delegati v Ženevi.

Lausanne, 18. jun. — Z neobičajno naglico, ki je nekaj izrednega na mednarodnih konferencah, ki so se vršile po vojni v Evropi, je reparacijska konferenca včeraj sprejela dogovor, da se vsa plačila in obveznosti odgode, dokler bo trajalo zborovanje v Lausanni. Dogovor vključuje samo Evropo in Japonsko, kajti Združene države niso reprezentirane na tej konferenci.

Dogovor so podpisali zastopniki Velike Britanije, Francije, Italije, Belgije in Japonske še predno je poteklo 24 ur od otvoritve konference. Naglica, s katero je bilo to izvršeno, še ne pomeni, da je ta konferenca zavrgla vse stare tradicije, ki so karakterizirale alična mednarodna zborovanja v prošlosti, kajti Velika Britanija in Francija še nista popolnoma na jasnem, kaj prav za prav dogovor pomeni.

Angleži menijo, da dogovor glede moratorija pomeni le olajšanje pred bojaznijo v zvezi s plačevanjem obilicij, dokler ne bo sprejet definitivni načrt poravnave tega problema. Francozi imajo druge nazore. Oni trdijo, da se sklenjeni dogovor nanaša na reparacijska plačila in vojne dolge, dočim mora konferenca nadaljevati s svojim delom ekonomske rekonstrukcije evropskih držav, obenem pa mora nekaj ukreniti glede rehabilitacije podonavaskih držav. Besedilo dogovora se lahko tolmači na prvi ali drugi način.

V smislu raznih interpretacij se splošno smatra, da bo evropski moratorij ustavljen transferiranje vate od \$33,500,000 do \$48,000,000. Ta vata predstavlja obilicije, katere bi morale biti poravnane v začetku prihodnjega meseca.

S tem, ko je velika četvorica —MacDonald, Herriot, Pápen in Grandi—odobrila dogovor, je pot odprta za nova pogajanja.

Pojavilo se je tudi govorice, da sta MacDonald in Herriot naklonjena načrtu glede petnajstletnega političnega in ekonomskega premirja za vse evropske države.

Na včeršnjem zasedanju je Neville Chamberlain, angleški finančni minister, ponovno naglasil, da je Velika Britanija pripravljena na črtanje vseh vojnih obilicij, ako se tudi ostale države izrečejo za ta projekt.

Bogastvo se razbija v nič

Chicago. — Neka čikaška učiteljica, ki je prostovoljno pustila službo l. 1929, ko je podedovala dvesto delnic Insulove Middle West Utilities Co., ki so bile takrat vredne sto tisoč dolarjev, sedaj spet išče službe. Danes, ko potrebuje denar bolj kot kdaj prej, so njene delnice vredne krog dvajset dolarjev.

civilne svobode pravijo, da niso podpisali protesta kot komunisti, kar niso, temveč kot nasprotniki zakonodaje, ki bi dovelja deportacije tujerodnih delavcev samo radi tega, ker imajo drugačne politične nazore kot vladajoča skupina. Pravijo, da so že obstoječi imigracijski zakoni preostri.

Ljudska lobija apelira na veterane

Pravi, naj se pridružijo zahtevam brezposelne armade

Washington, D. C. — (FP) — Ljudska lobija, katere načelnik je dr. John Dewey, je objavila izjavo, v kateri apelira na bivše vojake, ki so prišli v Washington zahtevati izplačev bonusa, naj se izrečejo za smotren in zdrav ekonomski program, ki bo prinesel rešitev vsem brezposelnim.

Pokus reakcije, da prepriča ameriško javnost, da je pohod vojnih veterani posledica komunistične agitacije, se je totalno izjalovil," se glasi izjava. Na vsakega komunističnega veterana zapodijo iz svojih vrst, pride sto drugih bivših vojakov v Washington. Ameriški finančniki, ki so organizirali Američke legije z namenom, da naj bi bila nekaka trdnjava v svrhu izkoriščanja delavcev, so se zmotili, kajti brezposelnost je oplazila tudi veterane in ti sedaj niso več tako navdušeni za razbijanje delavskih zborovanj in preganjanje radikalnih agitatorjev.

Ekonomska situacija se ne bo prav nič spremenila, čeprav bi bili vojski prejeli bonus, kakor ni militaristična zmaga nad Nemčijo za vedno zagotovila miru in prosperitete.

Ako se bodo veterani pridružili progresivcem in zahtevali, da kongres odpočije stupide carinske zakone in drugo antisocialno zakonodajo ter se izrečejo za takojšnjo federalno pomoč za vse brezposelne in izvajanje programa federalnih del, tedaj bo to v korist splošnim interesom, poleg tega pa se bi izkazali za prave patriote.

Eksplozija na angleškem parniku

Deset ljudi izgubilo življenje, štirideset pa je bilo težko ranjenih

Montréal, Que., Kanada, 18. jun. —Eksplozija na angleškem parniku Cymeline, ki se je pripetila zgodaj včeraj zjutraj, je ubila deset ljudi in drugih štirideset težko ranila, osemnajst jih pa še pogrešajo. Parnik je imel tvor olja in je bil zasidran v tujakajnem pristaniku.

Raoul Gauthier, načelnik tujakajnega gasilkega departmanta, je bil ubit, ko je šel s svojimi možmi reševati moštvo parnika, katerega je eksplozija zajela v kabinah, v katerih so spali. Kaj je povzročilo eksplozijo, še ni bilo ugotovljeno.

Z vseh javnih poslopj v Montrealu vzhajajo zastave na pol drogu. Mestna uprava je naznanila, da bo žrtvam priredila javni pogreb.

Ko se je pripetila eksplozija je bilo na parniku sedemnajst ljudi. Kakor hitro se je razširila vest o nesreči, se je velikanska množica zbrala v bližini parnika.

FAŠISTIČNI IZGREDI V BAVARSKI ZBORNICI

Izgredi so nastali, ko je predsednik zbornice zahteval odstranitev fašistov, ki so prišli v dvorano v uniformah. —Konflikt med severnimi in južnimi državami Nemčije narašča

Berlin, 18. jun. —Petinštirideset fašističnih članov bavarskega parlamenta je včeraj proslavljalo naredbo kancelarja Papena, s katero je restavriral fašistično armado, s tem, da so prišli v zbornico v svojih novih uniformah. Predsednik zbornice Stang je takoj zahteval, naj se odstranijo na podlagi zakona, ki je bil sprejet pred dvema letoma in kateri prepoveduje nošnje uniform v zbornici.

Fašisti so zahtevo odklonili. Pričeli so izstavi člane bavarskega parlamenta. Pridružili so se jim tudi Hitlerjevi pristaši, ki so okupirali galerijo, ter pričeli vpiti in prepevati fašistične pesmi. Nato je predsednik pozval policijo, ki je izgnala fašiste iz dvorane, potem pa prekinil zasedanje.

Fašistični glavni stan v Monakovu je takoj telegrafiral predsedniku Hindenburgu in ministru za notranje zadeve. Zahteval je, da federalna vlada takoj odpočije zakon, ki prepoveduje nošnje uniform v bavarskem parlamentu. Obrambni minister je potem zahteval od bavarske vlade pojasnila, na kateri podlagi sloni zakon glede nošnje uniform. Bavarska je odgovorila, da konstitucija ne daje federalni vladi pravice glede odpočije državnega zakona, kakršen je ta.

Konflikt med severnimi in južnimi državami Nemčije postaja čedalje ostrejši. Država Baden je tudi prepovedala nošnje uniform, poleg tega pa ne dovoljuje fašističnih shodov in demonstracij na prostem. Država Württemberg se sicer ni izrekla proti nošnji uniform, toda prepovedala je fašistične demonstracije na prostem.

Voditelji republikanskega "reichsbannerja" so se včeraj oglašili v uradu notranjega ministrstva in izjavili, da ne bodo trpeli fašističnega terorizma. Rekli so, da so fašisti umorili devet njihovih članov in ranili 814 v zadnji predsedniški kampanji, ko so ti člani agitirali za ponovno izvolitev predsednika Hindenburga.

Ni. Mnogi teh so imeli na parniku svoje sorodnike in so hoteli vedeti, če so postali žrtve nesreče. Policija je imela veliko dela, ko jih je odganjala.

Kapitan Robert C. Stonehouse je bil le lahko ranjen. Eksplozija ga je vrgla iz njegove kabine in tako se je rešil smrti. Tako po eksploziji so parnik objeli plameni, ki so ovirali rešitev moštva, ki je bilo ujetu v kabini.

"Svoboda" na Mellonovi univerzi

Studentje aretirani, ker so protestirali proti nastopu militarista pri izpitnih svečanostih

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Mellonova "katedrala znanosti" je zopet dobila črno liso v očeh liberalnih akademikov, ker je dala aretirati voditelje študentov, ki so protestirali proti nastopu militarista generala MacArthurja kot govornika na izpitnih slavnostih.

V družbi policije je atletski direktor in član fakultete udri v sobo in aretirati tri študente, ki so pregledovali napise in zahtevali za antimitaristične demonstracije kot protest proti vodstvu pittaburške univerze, ker je najelo generala MacArthurja za glavnega govornika.

Na policijskem sodišču so bili na avgustijo atletskega direktorja aretiranci obojeni na 20 dni zapore in \$5 globa pod obzoro "nespodobnega / obnašanja," dasi so policaji in tudi direktor priznali, da ni bilo nikakih nemirov. Obravnava se je vršila za zaprtimi vrati. Proti obojdi je bil vzet priziv in aretirani študentje so zagrozili univerzi s obzoro.

Incident je povzročil kritiko tudi v meščanskem časopisu. Policijski sodnik McNamara, ki je obojdi študente, se izgovarja, češ, ker je "univerza videla potrebo nastopiti na sodišču proti študentom, tedaj je šlo moralo priti do kršitve zakona." Ta incident je le ponoven dokaz, da je "katedrala znanosti" pod kompletno dominacijo Mellonove "znanosti."

Kljub da paraliziranja vsake vojne

Ustavi jo lahko pet držav, ki kontrolirajo surovine

London. — (FP) — Bivši britanski minister za municije dr. Addison je objavil v "London Herald," glasilu delavske stranke, članek, v katerem pravi, da bi pet držav, ki kontrolirajo surovine in paroplovbo, lahko ustavilo vsako vojno.

Kdo so te države, ne omenja, pač pa pravi, da so v arhivih vseh držav liste surovega materiala in obliki ter navodila vladnih organizacij, ki so v sednji vojni igrala važno vlogo, dasi ljudstvo na splošno ni nič vedelo in še danes ne ve o njih. Te organizacije so oskrbovale material za municije.

On naglašava veliko razliko o zahtevah za surov material v mirnem in vojnem času. Material, za katerega je v mirnem času majhna zahteva, igra v vojni najvažnejšo vlogo pri izdelovanju municije in morilnega orožja. Za paraliziranje vsake vojne ni treba, po njegovem mnenju, nič drugega kot odločne akcije petih pomorskih velelji, a katero bi preprečile uvoz vojnih potrebščin. "Za dosego tega ni treba prepeljati enega vojska niti premakniti ene bojne ladje," pravi bivši municijski minister.

"Presemetljivo je bilo tekom vojne dejstvo, da je zadržanje kake majhne primesi grozilo ustavitvijo vsake produkcijske proces in tudi videti, v koliko različnih izdelkih je bil porabljen isti material."

Med važne vojne surovine spadajo asbestos, katerega producira največ Kanada, skupno z Novo Kaledonijo 90%; aluminij, svinčena, bakrena, kositrova in rude za kaljenje topovskega jekla.

"Največja zapreka razorožitvi je gotovo privatno izdelovanje orožja in municije; preprečitev teh potrebščin v vojno zapletenim državam je prva potreba," pravi dr. Addison.

On argumentira, naj se v to svrhu združi pet držav, ki se zavežejo, da ustavijo prevažanje materiala, ki služi vojnemu potrebščinam. Tak pakt bi pripo-

DAVILA SPET NA KRNILU ČILEJSKE VLADE

Militaristični puč uspešen. Radikalni voditelji jetniki nove junte

Santiago, Chile, 19. jun. — Zrakoplovni oddelek čilejske armade je sinoči uporil revoluto — še tretjo v Chileju v sednjih dveh tednih — s namenom, da pomaga polkovniku Groveju nasaž do krmila, toda uporniki niso imeli sreče. Sedem letal je odplulo s vstaži in bombami v Iquique in so okupirali tamkajšnji aerodrom, dočim so drugi letalci hoteli ustaviti bojno ladjo, na kateri je Grove ujetnik in na poti v zapor. Veliki nalivi dežja so kmalu ustavili srčne manevre protivstavev, ki niso dosegli ničesar.

Santiago, Chile, 18. jun. — Čilejska republika je včeraj dobila še tretjo vlado v dobi treh tednov, kar je rezultat uspešnega militarističnega puča. Zadnje revolucionarno gibanje so vodile skupne sile armade in mornarice. Namen tega gibanja so pojasnili v posebnem manifestu čilejskemu ljudstvu.

"Častniki armade in mornarice niso mogli dopustiti, da bi čilejska republika prišla pod kontrolo komunistov in drugih radikalnih elementov," se glasi manifest. "Armirali so vse potrebne stvari, da bodo civilisti prišli na vladno krmilo. Oborožene sile se bodo sedaj vrstile na svoje posilje in strogo pasile na vsako spremembo tega patriotičnega sentimenta."

Manifest sta podpisala general Augusto Moreno in admiral Arturo Jousse.

Carlos Davila, bivši poslanik v Združenih državah, ki je bil glavni voditelj narkrave revolucije, ki je strmoglavila redni predsednika Estebana Montera, je tudi včeraj vodil naval na vladno palačo, ki je rezultiral v prisiljeni resignaciji Marmaduka Grova, ultra radikalnega ministra obrambe, in drugih nezahvalnih članov revolucionarne junte.

Davila je bil takoj potem imenovan za načelnika nove socialistične junte, v kateri pa ni nobenega ekstremista. Izjavil je, da bo takoj sklical zasedanje parlamenta, kjer bo sprejeta nova politična ustava za socialistično republiko. Ostala člana nove junte sta Alberto Cabero, predsednik senatne zbornice, in Nolasco Cardenas, demokratski voditelj.

Polkovnik Grove in ostali člani prejšnje junte so bili ujeti in odvedeni v vojaško trdnjavo, katero je obkolila močna straža. Vsi bodo izgnani iz dežele.

"Davki so previsoki," pravi čikaški bankir

Chicago. — Zahtevalcem za znižanje davkov se je pridružil tudi Silas Strawn, čikaški multimilijonar. Njemu ta vloga slabo prija, kot večjemu številu čikaških magnatov, ki so na davčni stavki ali pa plačajo le malo davka.

Med temi je tudi Strawn, ki je lansko leto plačal le \$120 osebnega davka — od glatnine, hišne opreme in vrednostnih papirjev. Soditi po kriku proti vladnim davkom, bo treba za njega in njegovo multimilijonarsko elitno napraviti kolekto med brezposelnimi.

Stavka rudarjev v Novi Zelandiji

Wellington, Nova Zelandija. — Valed nove redukcije plač je zahtevalo 6000 rudarjev v 180 rovih. Stavkarji so pripravili poravnati spor s kompromisom.

mogel do razorožitve in izvedenja istega bi pa paraliziralo vsako vojno.

Vesti iz Jugoslavije

(Glasna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 31. maja.

Požar pri Murski Soboti. — V Martjancih pri Murski Soboti je zagorelo gospodarsko poslopje posestnika Stefana Koširja. Kljub takojšnemu prihodu gasilcev se je ogenj razširil na poleg stoječe gospodarske objekte ter nazadnje celo na stanovanjsko hišo. Gasilci in sosedje so gasili ter omejevali ogenj, ki je ogrožal vse bližnje stavbe. Stanovanjski hiši je pogorela le streha, dočim so vsa ostala gorila poslopja pogorela do tal in ima posestnik okrog 50.000 Din škodo. Kako je ogenj nastal, ne vedo. Mogoče je kdo prenočeval in po nesreči zanetil ali pa je močni veter zanesel odhod kako iskro v slamnato streho, ki se je naglo vnela.

Spet požar v Župeti vasi. — Pred 14 dnevi je požar uničil 7 posestnikov v Župeti vasi vse gospodarske objekte, te dni pa je spet izbruhnil požar v poslopih posestnice Katarine Pišek v isti vasi. Požar je zajel stanovanjsko hišo in gospodarsko poslopje, preskočil tudi na hlev ter je ogrožal vsa sosedna poslopja, ker so skoro vsa s slamo krita. Gasilci so naglo prihiteli od Sv. Lovrenca in iz Ptujja ter so ogenj omejili na goreče objekte, ki so uničeni. Škode je za okrog 30.000 Din.

Vlak povozil delavca. — Pri Planini je vlak povozil 32-letnega delavca Franceta Merliaka iz Hotesarje. Vlak mu je prizadel tako hude poškodbe po vsem telesu, da jim utegne podležti. Zdravijo ga v ljubljanski bolnišnici.

Smrtno se ponorečil. — Rudarski opokojenec Anton Strdarski se je napotil iz Trbovelj v Radeče, pa jo je mahnil peš čez Brunek, ki je dokaj samotna pot. Na poti se je smrtno ponorečil in so ga našli mrtvega.

Smrtna nesreča starke. — 60 let stara vdova po posestniku, Amalija Mirki iz Zapuž pri Boštanj ob Savi je šla v nedeljo 29. maja na obisk k sorodnikom. Zvečer v temi se je vračala domov, a je v temi zgrešila pot ter zavila proti potoku Mirni. Zgledala je onstran Mirne luč, pa je mislila, da je tam njen dom. Nadaljevala je pot — ter padla v vodo, iz katere se ni mogla rešiti. Naslednjega dne so našli domaći njeno truplo v vodi.

Neurje s strelami. — V Gornjih Petrovcih v Prekmurju je neurje zadnjih dni zanetilo s strelo hlev neke posestnice. Hlev in stanovanjska hiša sta pogorela. Strele pa so udarile tudi v nekaj anten ter ožgale lastnike radio aparatov, tako evangelijskega župnika Darvaša v Križevcih in učitelja v Brezovcih. Oba sta pozabila prekiniti zvezo med anteno in zemljo. Strele je udarila v anteno, razdrila aparat ter ožgala župnika in učitelja.

Z motokiklom na Golico. — V Jesenicah se je mudil celjski keramik Pero Apat s svojim motokiklom. Z nekim Jesenčanom je stavil, da pride s kolesom na Golico. In tako je iz navadne stave nastal rekord, kakaj Apat je res s svojim motokiklom pripeljal na greben Suhe in Golice, se oglašil pri spodnji koči na Golicah ter se nato vrnil po strmi poti nazval do Sv. Križa. Seveda so se mu čudili ljudje in ga pozdravljali. Apat pa hoče okorajzen poskusiti še druge planinske vožnje.

Paradiž Amerika. — Pod tem naslovom je Fri. ponatnil v ljubljanskem "Jutru" Barbičev dopis iz Clevelanda, ki ga je priobčila "Prosveta" prejšnji mesec. Barbič opisuje naselbino brezposelnih na clevelandskem smetišču, med katerimi so tudi slovenski izseljenci. Fri. je dopis Franke Barbiča ponatnil ter dostavil pripis, ki se glasi: "Tako se glasi to stvarno poročilo 'Prosvete'. Suha dejstva.

Pri nas pa je vse polno ljudi, ki se dandanes sanjajo o Ameriki kot o obljubljeni deželi in ki jim je Amerika še danes ideal družabne in kulturne popolnosti. Ne vem, kako je: ljudje tako neradi pogledamo dejstvo v obraz. Toda hočeš, nočeš — vdati se je treba. Ko v teh težkih dneh, ki dušijo ves svet, naš preprosti človek čita take vesti iz Dolarije, se v njegovi duši razbujata morada največji fantom, kar jih je v

teku zgodovine kdaj lebdelo pred očmi našega naroda. Čudež je bil pri nas zmerom upanje na rešitev. Amerika je bila čudež za nas in ta čudež se zdaj pogreza v ocean. Pa kakor pomeni ta veliki proces, ki se godi pred očmi vsega sveta, predvsem veliko, težko socialno tragedijo, je za nas v tem dogajanju in v našem brezbriznem zadrževanju do teh stvari obenem tudi velik del naše nacionalne tragedije. Ne politično, ne kulturno, ne nacionalno ne moralno ni akoraj nobene zveze med nami tu in onimi tam. Čisto vseeno nam je, naj ledorkoli naših kjerkoli propade. Seveda vsi skupaj preživljamo tako težak čas, da skoraj nihče več ne more nikomur več pomagati. Toda ali res niti dobre volje nikjer ni več pri nas? Kdor ima voljo, njemu vendar ne more biti tako težko dočeti kakšen majhen cilj.

Umrla so: V Zgornjem Hotiču pri Litiji 72-letna Elizabeta Bajde, v Ptujju trgovec in posestnik, 76 let stari Anton Segar, v celjski bolnici 50-letni železničar Anton Sgomba s Košnice pri Celju, v Ljubljani 80-letni bivši trgovec in posestnik Viktor Cantoni, v Kranju 62-letni mornariški kapitan v pokoju Josip Zusaš.

Nesreča ali samomor? — V gozdu nad Rifengozdom v laškem okraju so našli mrtvega Ivana Zdozca, posestnikovega sina iz Rifengozda. Fant je bil osumljen, da je 5. maja zažgal nekemu vaščanu hlev, ki je pogorel do tal. Osumljeni Zdozec se je pred orožniki skrivati in si je najbrže sam vzel življenje, da se ogne roki pravice. Truplo je že močno razpadlo, zaradi česar domnevajo, da se je sodil sam kmalu po izvršenem poizvedu. Mogoče pa je tudi, da gre za umor.

Glede peklenjskih strojev v Beogradu vodi zdaj policija preiskavo. Aretirani Ljubinkovič se s svojimi izjavami začel v protislovja in policija domneva, da je Ljubinkovič sam polagal peklenjske stroje. Zdravniki, ki so ga že nekoč zdravili zaradi strela v glavo in so mu pred nekaj leti potegnili iz glave kroglo, so ga pregledali ter izrekli mnenje, da Ljubinkovič ni toliko duševno defektan, da bi ne bil sposoben vzdrževati zveze z emigranti ter polagati peklenjske stroje. Da je pri aretaciji pozabil svoje ime, smatrajo za simuliranje. Tudi njegovo izjavo, da je peklenjski stroj našel na cesti ter ga hotel odnesti policiji, ne smatrajo za resnično. Policija nadaljuje preiskavo.

Vlom v novomeško sodišče. — Ko so 1. junija zjutraj kaznjenci čistili sodniške prostore v Novem mestu, so našli v blagajniški sobi na velik nered. Službojuči stražnik je takoj videl, da je bila wertheimska blagajna navratna. Sklicani sodniški predstojniki in orožniki so ugotovili, da se je vlomilec splazil v poslopje skozi okno sosedne sobe, kjer je razbil šipe, se splazil na hodnik, odkoder je s silo odprl vrata v blagajniško sobo. To je s tako zvano "svinjsko nogo" predri ateno železne blagajne, zvrtil luknje v predalu, iz katerih je pobiral razne stvari. Nerabne je zavrgel, gotovino v znesku 3943 Din pa je odnesel s sabo. Vlomilec je bil zelo previden ter je "posloval" z gumijastimi rokavicami. Policija je poklicala iz Ljubljane kriminalnega uradnika, ki vodi preiskavo in išče sled za vlomilcem.

Trgovci za draginjo. — Pred tedni je skupščina sprejela zakon o pobujanju draginje. Zakon je zdaj pred senatom. Če ga sprejme tudi senat, še ni sprejet, dokler ga ne potrdi kralj sam. In o tem zakonu je razpravljala te dni beograjska trgovska zbornica. Seveda so vsi govorniki na seji protestirali proti temu zakonu ter je bila nazadnje sprejeta resolucija, s katero pooblašajo vodstvo, da stori vse, da onemogoči usakotitev tega zakonskega osnutka. Kakšen vpliv imajo visoki trgovski krogi na senat, bomo videli kmalu. Skupščina je namreč sklicana za 6. junija, senat pa se sestane krog 9. junija ter bo razpravljal o tem zakonu o pobujanju draginje.

Pogrešanec najden mrtve. — Od svojega doma pri Sv. Janezu nad Marenbergom je pobegnil pred nekaj tedni priletni Jurij Erjavce. Domači so sprva mislili, da je pač odšel malo naokoli, kakor je hodil večkrat, ko pa se le ni vrnil, so začeli sumiti, da se mu je kaj zgodilo ali pa da se je sam končal. Te dni pa je Drava naplavila pri falskem jezicu močno razpadlo moško truplo, v katerem so Erjavčevi svojci spoznali pogrešanega Jurija. Kako je zašel v Dravo — po nesreči ali v samomorilnem namenu — tega ne ve nihče in bo tudi težko dognati.

Samomor. — V Mariboru se je v svojem stanovanju obesil 32-letni monter mestne plinarne Rudolf Koren. Ko so ga našli, je bil že mrtve.

Poskusen samomor. — V Gaborju pri Celju si je hotela vzeti življenje 30-letna zasebnica Terezija Flisova, rodona iz Marjagradca pri Laškem. Izpila je večje količino octove kisline. Prvočasno je bil še poklican rešilni voz, ki je prepeljal obupanko v bolnico, kjer so ji izprali želodec ter rešili smrti.

Kako iščejo službe. — Kako težko je priti do službe, pričajo časopisni inserati, ki se glasijo tako-le: "Gospodična, ki je že bila za pestunjo in v pisarni, ki obvlada slovenščino, nemščino, italijanščino in francoščino, išče namestjenja". — Ali: "3000 Din tam tistemu, ki mi priskrbi službo sluge pri mestu, službo skladiščnika ali mestnega poljskega čuvaja". — Ali: Nekdo, ki zna nemško, angleško, italijansko in slovensko išče službo kot natakar ali hotelski sluga v kakem letovišču. Dekleta se pogostoma ponujajo v službo s posudanjem, da so "simpatična, lepa in mlada", ali pa se direktno ponujajo v službo h kakemu šefu, "ki je še neporočen" itd.

Čudak iz Indije, mistik in "sveti moč" Sri Meher Baba, ki že sedem let ni ne govori, je obiskal Ameriko. S seboj nosi tablico s črkami in s prstom kaže na črke in zlagane besede, ki jih misli povedati v razgovoru.

Shika kaže edinega "veterana" s štruko kruha pod pazduho, ki je hotel pobegniti iz glavnega mesta, ko so se pokazali policisti — pa ni mogel, ker je iz slame!

Srečanja in pogovori s pisateljem Louisom Adamičem

Piše Mile Klopčič

Koncem maja v Ljubljani.

I. Prvič sem srečal njegovo ime pred leti, ko sem bral, da je v New Yorku izšel angleški prevod Cankarjevega "Hlapca Jerneja", ki ga je pripravil slovenski izseljenec v USA — Louis Adamič. Zadnja leta pa sem srečaval poročila o njegovem književnem delu v naši "Prosveti", kjer je a. Ivan Molek zabeležil vsak njegov uspeh, ki ga je imel bodisi za novelo ali s članom. S. Molek je tudi prevedel nekaj stvari in po njih sem videl, da je Adamič publicist z velikim znanjem in klenim jezikom, ki ga odlikuje jasnost izražanja. Ko pa sem čital, da je izdal prvo veliko delo v knjigi — poprej je izdal v knjižnici le še esej o ameriškem pesniku Robinsonu Jeffersu, — knjigo o nasilnem boju med delom in kapitalom v USA, ki jo je kratil za "Dinamit" (Dynamite), in da je dosegel s to knjigo velik uspeh ter stopil z njo v vrsto najbolj znanih ameriških pisateljev, sem mu preko S. Molk napisal pismo ter ga poprosil, naj mi po možnosti pošlje nekaj listov svoje knjige, da jih izročim našim revijam in študijski knjižnici. Zakaj Adamič je vendarle Slovenec in če se v svetu sam s svojo silo prepotel do nekaj, potem je treba, da preide njegovo literarno delo tudi v naš inventar. Prav vesel mi je odgovoril, saj je bil to prvi njegov stik s starim krajem, če ne vstejemotno, ki jih je imel s svojimi starši v Grosupljem. Poslal je tudi nekaj listov "Dinamita", o katerem so poročali obširno naš literarni magazin in časniki. Od tedaj ava ostala v stalnem stiku, pošiljal mi je svoje stvari, postal nekaj svojih novel, ki so zdaj nekatere že izšle v slovenskem prevodu, in postal je tudi avtor esej, Louis Adamič je postal znan tudi pri nas. Ko sem opozoril na njegovo delo tudi nekatere urednike, ga je pisatelj Juš Kozak, ki ureja zbirko "Slovenske zadruge", zaprosil, da bi postal kak esej o ameriškem življenju, da bi ga to prevedel in izdal v knjižnici. Louis Adamič je zbral svoje eseje o ameriškem delavskem življenju, jih združil v celoto, pripisal kratak uvod ter poslal. Rokopis je bil sprejet za objavo, prevajalec je že skoro končal s prevodom in letos pozimi izide v knjigi. "Ljubljanskem Zvonu" je izšla novela "Uganika" in zdaj izhaja "Človek s duko".

Vesel sem bil, ko mi je javil, da prispe letošni poletni v Slovenijo. Med tem je dobil Guggenheimovo nagrado, ki mu je omogočila, da je odšel na pot še pomladi, koncem aprila. Krog 12. maja sem prejel karto, ki mi jo je poslal s parnika in oddal v Ljubljano, na kateri mi je sporočil, naj ga v soboto 14. maja poiščem v tem in tem ljubljanskem hotelu.

Ko sem se napovedanega dne oglašal dopoldne v hotelu, mi je bilo rečeno, da je Adamič odšel s svojo ženo v mesto in da se kmalu vrne. Ko sem se čez nekaj časa oglašal v hotelu, mi pove portir, da ga še ni. A ko stojim pred hotelom in stopam po ulici, stopi iz hotela in gre naravnost proti meni — takoj sem ga spoznal po sliki — Louis Adamič. Vrnili se je bil medtem v hotel, ne da bi portir vedel, s prav takim širokim nasmehom, kakor je naslikan na ovitku svoje zadnje knjige "Smeh v džungli" stopa proti meni in zakliče:

"Hello, Mr. Klopčič!"

Pa si sedeva v roko. "Z okna sem vas spaznal po sliki," mi pravi, "pa sem kar stopil dol. Pravkar sem se vrnil iz mesta, na gimnaziji sem poiskal brata."

Visoke, vitke postave, zagorene v obraz, iz katerega gledajo bistre in tako dobre oči, kakršne imajo samo tiisti, ki so si s hudim trpljenjem, s trdim delom in silno odgovornostjo pridobili jasno gledanje na svet in njegovo pobočje — Louis Adamič, ko je stopil na tla Ljubljane, ki je odšel iz nje star 14 let in se napotil v Ameriko, ki jo je — kakor so to zaplasi kritiki njegovega literarnega dela — "znova odkril" v svojih spisih.

Potem me je v hotelski sobi predstavil svoji ženi, mladi Američanki. Z Adamičem ava govorila slovensko, a njo nemško, večni pa je moral med njo in menoj posredovati kot tolmač Adamič sam.

"Sinoči ava dospela, zjutraj ob štirih sem se vstal ter šel na sprehod po ljubljanskih jutranjih ulicah. Mesta bi skoro ne spoznal več, tako se je izpremenilo v teh 19 letih, kar sem šel. Potovala ava 14 dni, s parnikom Saturnia Cosulich linije in sem bil s vožnjo prav zadovoljen. Oglašili smo se v Ljubljani, Neaplju — tamkaj je, čudo boje, snežilo, seveda zelo kratko in le za kratke ure, — ustavili smo se v Dubrovniku."

"O Dubrovnik!" se oglasi Mrs. Adamič, "Dubrovnik je lepo mesto. Dve uri smo imeli časa med pristankom in odhodom parnika, vse premalo."

"In tu pri nas, kako vam ugađa v Ljubljani?"

"Sehr gut, gut," je odgovorila in pogledala skozi okno proti Kamniškim planinam, ki so se s sneženimi vrhovi blestele v dopoldanskem soncu.

"Ta kakšen je bil vaš prvi dom, ko ste stopili na našo zemljo, gospod Adamič?"

"Prišel sem iz Amerike, 19 let nisem videl domovine, in prvi dojem zdaj je bil, da je domovina mnogo manjša, kakor sem si jo predstavljal v mislih, a mnogo lepša, kakor sem jo gledal — rekel bi — v vizijah van ta leta v tujini."

Vaak tujec, ki pride k nam, je poln hvale za naših pokrajini lepot. A pogosto je to le izjava zaradi etikete, zaradi želje, da se nam ne bi zameril. Toda Adamič je govoril iz srca in s prepričanjem, njegova hvala niso besede slepo zaljubljenega fanta, njegova ljubezen do naše pokrajine je ljubezen s spoštanjem. Tako-le je to ljubezen razodel:

"Ne hvalim lepoto Slovenije zato, ker sem Slovenec, trdim pa, da se lepota teh pokrajin da težko primerjati s lepo drugimi deželami. Zakaj? Glejte, ti-le kraji, ljudje na njih in hiše in koče — vse to spada skupaj, vse to harmonira. Take harmonije med ljudmi, hišami in pokrajino kot v Sloveniji nimem videl doslej še nikjer, pa sem prehodil še precej sveta. Nekam podobne vtiske sem imel o nekaterih japonskih krajih, le da se mi je tamkaj zdelo, da je vse izumetničeno, potvorbjeno, ne naravno."

Njegov ded je kupil graščino Prapreče pri Grosupljem, ki jo je potem s posestvom vred razdelil med tri sinove. In eden od teh treh sinov je Louisov oče. Mati in oče Louisa Adamiča se živita na posestvu v Praprečah. Louisa so dali starši v ljubljanske kole, hodil je v gimnazijo, a mu do kole ni bilo mnogo mar. Udeleževal se je tajnega, protiaustrijskega gibanja med dijaki, po tretji šoli pa je podel. Louisa to ni mnogo začelo, tem bolj pa je bolelo starše, ki so ga hoteli na vsak način spraviti nazaj v šolo. Lojze — tako se je imenoval — je rekel: "Je rajši pobegniti od doma ter se klatiti po Dolanjskem, dokler ga ni glad prignel nazaj pred v domačo hišo. Oče je razumel fanta, pa mu je dal na izbiro, naj izbere pot, kakršno sam hoče. In tako je Lojze, star 13 let, odpotoval v Ameriko, kjer je imel nekaj daljši soročnikov. Sprva je dobil nako boro službo v ekipeiditu slovenskega lista "Glas naroda". Zavijal je časnike ter jih pomagal razporejati naročnikom. Alrom Amerike. Kesneje je bil pomožni urednik, star 16 let. Ko je prišla vojna in Wilson s svojimi točkami, zaradi katerih so mnogi za nekaj časa yerovali

Ameriški zamorec v Rusiji, kjer uč ruske delavce, kako je treba ravhati s bombazem na poljih v Uzbekstanu.

vanj, se je javil tudi Louis Adamič, prostovoljno v ameriško armado. Bil je tedaj star 18 let, mlad je bil in navdušen idealist. Kot vojak je prepotoval skoro vse ameriške države, bil v Panamskem kanalu, Venezueli, nazadnje celo v Franciji na fronti. Ko je bila armada 1919 povečini razpuščena, je ostal tudi Adamič na čisti, izgubljen in brez vega. Tedaj je izgubil tudi vero v tiste ideale, ki jih po potrebi sprti ustvarjajo državniki. Trempal je, delal na polju, v tovarnah, kopal ceste. Potem se je vrnil v armado, sprejel so ga in poslali v San Francisco v Kalifornijo, od tam je prišel v Honolulu na Havajskih otokih in postal sergeant-major, prišel na Filipinske otoke, na Japonsko in tako s armado vagabundiral po svetu. Priprani si je toliko denarja, da se je lahko odkupil od armade, kakor je odšel v Honolulu, kjer je bil v službi pri nekem angleškem listu, za katerega je še poprej nekaj napisal. Toda po nekaj mesecih je še pobegnil spet v San Francisco, kjer se je spet začela doba trpljenja, stradanja in borbe za kruh. Pretrepanj je vse države na vzhodu, se vdaljal za mornarja na neki ladji, ki je vozila med Severno in Južno Ameriko. Leta 1923 je prišel v Los Angeles in ostal tamkaj do 1929. Kopal je ceste, delal v pristanišču, se udeleževal štrajkov, čital knjige in prevajal Cankarjeve novele. S temi prevodi je dobil stik s uredniki revij, kjer je objavil krog 40 prevodov iz slovenske novelistike, Cankarjevega "Hlapca Jerneja", prevod pa je spravil v tisk na priporočilo Uptona Sinclaira. Na Adamičeve novele in članke so postali pozorni kritiki, Mencken ga je povabil za sodelavca k svoji reviji — in tako se je začela njegova pot pisatelja. Leta 1929 je začel Adamič zbirati gradivo za "Dinamit", ki ga je leta 1931 spomladil izdal in — uspel nad vse dobro. Zaradi zbiranja gradiva se je bil preselil v New York, kjer se je seznanil z novimi ljudmi. Po izidu "Dinamita" je bil kritika uvrstila med odlične pisatelje, čestitali so mu Upton Sinclair in Sinclair Lewis, Mary Austin in Stolberg. Prejel je Guggenheimovo nagrado in izdal letos spomladaj novo delo, "Smeh v džungli". Kot imigrant je opasal v Ameriki stvari, mimo katerih gredo drugi slepi — in tako je res znova odkril Ameriko, ki je zanj lepa dežela, a s slabim sistemom, ki se še začneja rušiti.

Takana je zgodba o Adamičevem življenju doslej. (Nadaljevanje sledi.)

Iščejo se—reformirani pijanci St. Paul, Minn. — Pet mladih moč potuje okrog po Ameriki in išče vsaj enega pobojskega pijanca, ki ga je prohibicija reformirala v sedmih dvanajstih letih. Petorica je prišla v St. Paul in obiskala A. J. Volsteada, avtorja prohibicijskega zakona, če on ve za katerega spreobrnjenega pijanca. Volstead se je enkrat hvallal, da pozna dva ali tri v svojem domačem mestu, ki jih je prohibicija pobojskala. Toda zdaj je bil hud, češ, da je bleda- sto zahtevali od njega, da bi dal imena. "Te ni pošteno," je rekel mr. Volstead. "Mi suhi možje ne vodimo knjig glede oseb, katere je prohibicija reformirala." Petorica je odšla praznih rok. Zda- si bodo navzavili svetliko, s katero bodo ob belem dnevu iskali pobojsane pijance.

Pet žilavskih bank zaprlo vrata Chicago. — Zadnji teden je pet bank zaprlo vrata. Največja med temi je bila Logan Square State & Savings Bank, 2551 Milwaukee ave., ki je imela pol milijona dolarjev vlog; pred dve- ma letoma je bilo v tej banki za \$3.200.000 vlog.

Amendment o "hromih racah"

Kakor znano, je kongres končno sprejel ustavno spremembo, ki gre pod imenom "lame duck amendment". Država Virginia je bila prva država, ki je ratificirala (odobrila) to spremembo določbo ustave in sedemdeset drugih držav ji je sledila že v marcu, dve pa v aprilu. Na tak način je še deset držav sprejelo ta amendment. Da ta sprememba postane del ustave, jo mora potrditi 36 držav Unije v roku sedmih let.

Kake ustavne spremembe uvede ta amendment, ko bo odoben? "Lame duck" (hromo raco) nazivljemo kongresnika, ki izvršuje svoj mandat potem, ko je bil poražen pri poslednjih volitvah. Kakor sedaj ustava določa, predsednik Združenih držav, podpredsednik, senatorji in poslanci (representatives), izvoljeni v novembru, nastopajo svojo funkcijo še do prihodnjega 4. marca. Senatorji in poslanci so resnično zaprišeni in začnejo delovati šele v decembru prihodnjega leta, ko začne novo zasedanje kongresa. Med tem deluje še stari kongres, v katerem je vedno precej takih članov, ki niso bili zopet izvoljeni in ki jih nazivljemo "hrome race". Volitve so v novembru. V decembru začne takoravno "kratko zasedanje" kongresa, ki traja do 4. maja in v tem zasedanju ne zboruje novo izvoljeni kongres, marveč še stari.

Po sedanjem amendmentu bi se to odpravilo. Predsednik in podpredsednik bi ne nastopila svoje službe 4. marca, marveč 20. januarja in stari kongres bi dovršil svojo funkcijo 3. januarja. Novoizvoljeni kongres bi nastopil 3. januarja, ko se ima začeti zasedanje.

Na ta način bo novoizvoljeni kongres začel delovati še dva meseca po volitvah. Kakor je sedaj, novoizvoljeni kongres nastopa še le 13 mesecev po izvolitvi, ko situacija utegne biti popolnoma drugačna kot ona, v kateri so se vršile volitve. Povrh tega ne bomo več imeli nesmiselne situacije, da bodo propadli kongresniki še nadalje dočevali o zakonodaji. To je konec "hromih rac".

Konec bo tudi sedanjih "kratkih zasedanj" od decembra do marca po kongresnih volitvah. To zasedanje se je moralo končati 4. marca, ker mandat je tedaj končal. Po dosedanjem sistemu kongres ni nikdar imel zadosti časa, da bi poudarno debatiral o potrebnih zakonih. Dnevni red je bil natrpan, mnogo potrebnih zakonov ni prihajalo do rešitve in mnogo povračnih zakonov je bilo sprejetih. Po sprejetju amendmenta se bo zasedanje začelo 3. januarja in bo trajalo, dokler je potrebno.

Dosedanji način je bil sprejet v rani dobi republike, ko ni bilo še železnice, ne drugih modernih prometnih sredstev. Trebalo je nekoliko mesecev, predno so bili izidi volitve znani po vsej deželi in novoizvoljeni kongresnik je moral dolgo časa potovati v Washington. Dandanes pa, ko se izidi volitev znani po vsej deželi more kongresnik priti za par dni v Washington iz vseh krajev dežele, vsa ta zamuda glede začetka novega mandata nima nikakega smisla.

FLIS.

Upton Sinclair:

Sto procentov

Za Prosveto prevel Buri

Copyright by Upton Sinclair.

Petra je zabavalo, da je pripovedoval Gerardo Lesnietu tudi svoje doživljanje v "Prvi apostolski cerkvi", v katero versko skupino je slučajno zašel. Pridružil se je sekta ter se kmalu pričel umetnosti "govorice v jezikih", kar je pomenilo zamaknjen ugledati nebeško glorio ter pasti s stola. Posrečilo se mu je pridobiti zaupanje častitega gospoda Gamiela Lunka, kateri ga je skrivaj uporabljal, da je propagiral za zvišanje njegove plače. Peter pa je izvedel gotove stvari, ki so izpremenile njegovo mišljenje. Prestopil je na stran čevljarja Smiterja, kateri je hotel dokazati verski občini, da zna biti krčevitejši in močnejši zamaknjen kot sam prečastiti Gamiel. Peter je zavzemal svoje mesto le nekaj dni, dokler ga niso radi tavnine maslene štručke vrgli iz verske občine.

Deseto poglavje

To in ono je pripovedoval Peter v mnenju, da je sedaj pod uradnim varstvom in tako popolnoma varen. Po dveh mesecih bivanja v bolnici je bil nenadoma poklican v pisarno, kjer ga je sprejel Guffey, ki ga je takoj pri vstopu poln upravičene jeze nahrulil: "Vi prokleti osel!" so bile njegove prve besede.

Petrova kolena so klecnala, zobje so mu šklepetali. "Kako?" je zaklical.

"Ali vam nisem povedal, da držite gobec?" Guffey ga je gledal kot bi ga ponovno hotel zgrabiti za zapetje.

"Gospod Guffey, nobeni živi duši nisem črhnil niti besedice o Gooberjevi zadevi."

Kot alaj so se mu usipale besede zagovora, a Guffey ga je prekinil:

"Držite gobec, vi norci! Morebiti res niste govorili o zadevi Goobers, vsekakor pa ste pripovedovali o sebi. Ali niste nekemu gozbdali kak posel ste imeli pri Kalandraju?"

"Da, gospod."

"Vrhutega ste pripovedovali, da ste bili radi prodaje zdravju škodljivih zdravil aretirani?"

"Da, gospod."

"Vašmogočni Bog!" je vzkliknil Guffey.

"Ali mislite, da imate sedaj kot priča še kako vrednost?"

"Ampak," je stokal Peter, "saj vendar nisem ničesar povedal, kar mi bi lahko škodovalo. Sem samo..."

"Kaj vi veste, kaj vse škoduje!" je tullil detektiv ter brizgal iz sebe strahovite kletvice. "Gooberjevi privrženci so nam naprtili vohune na vrat. Še celo tu v jetnišnici imajo svojega. Vsekakor pa sedaj vedo vso vašo preteklost. Vaše noro klepetanje nas je ugonobilo."

"Moj Bog," je šepetal Peter z umirajočim glasom.

"Samo predstavljajte se v sodni dvorani kot glavna priča! Pomislite samo, kako vas bi razgalili pred porotniki! Kot goljuf s ponarejenimi zdravili ste potovjali naokoli in valed goljufije ste bili zaprti. Bili ste pomagali lopova Kalandre!"

Guffey je pristavil še mnogo žaljivih besed, ki so karakterizirale najgusnejša dejanja, katerih je bil obtožen njegov prerok. "In v vse to ste zapleteni tudi vi!"

"Nikdar nisem storil kaj takega!" je ogorčeno vzkliknil Peter. "Se ališal nisem kaj natančnega o tem."

"To lahko poveste porotnikom," se je norčeval Guffey. "Bili so celo pri čevljarju Smit-

therju ter hočejo porabiti njegovo ženo kot pričo in s tem dokazati, da ste navaden tat, katerega je ona nagnala. In to vse samo radi tega, ker niste ubogali ter držali gobca!"

Peter je pričel jokati, zgrudil se je na kolena ter prisegel, da ni nameraval napraviti ničesar nepravilnega, samo vedel ni, da ne sme govoriti o svojem življenju, ni niti slutil, kaj pomeni biti priča in ne, kako se mora obnašati. Zapovedalo se mu je samo molčati o slučaju Goobers in to povelje je zvesto izpolnjeval. A Petrove prošnje in solze so bile brezuspešne. Guffey ga je poslal nazaj v luknjo ter povedal, da mu bo dokazal, da je Peter vrgel bombo. Peter in ne Jim Goobers je glava zarote. Ali ni podpisal priznanja, s katerim lastnoročno potrjuje, kako je pomagal izdelovati bombe?

Enajsto poglavje

In zopet ni vedel Peter, kako dolgo je trepetajoč ležal v temnem zaporu; samo to je vedel, da je trikrat prejel vodo in kruh, predno se je pojavil Guffey ter ga pozval ven. Peter je tresoč in sključen sedel na stolu in sklepal okorele roke. Pred njim je sedel detektiv železniškega trasta ter mu razkladal nov program. Kot priča je bil sedaj Peter neraben. Proletarske organizacije so zagovornikom plačevale ogromne vase. Podpirale so jih mestne delavske organizacije in tudi organizacije ostalih pokrajin so prisloščile na pomoč. Najemali so vohune, skušali izvedeti podrobnosti procesa, proizvedovali po življenjskih prilikah prič ter ugrabili katero pot bo ubral državni pravdnik. Guffey je Petru zamočlal, da se ga ni upal nagnati, ker se je bal, da pristopi h Gooberjevi stranki, kjer bi izpovedal vse podrobnosti. Vendar je Peter vse to uganil ter se skrivaj veselil, saj je tako postavil nogo na prvi klin lestvice blagostanja. Niso mu brezuspešno skoro polomili prstov in izpahnilli zapetja.

"Moja nova ideja," je rekel Guffey, "je sledeča. Kot priča nimate nikake vrednosti, vendar bi bili dobri kot špičel. Vsi vedo, kaj ste izklepetali, vedo, da sem vas vrgel v luknjo. Treba je samo pokazati vas pred ljudstvom kot mučenika. Me razumete?"

Peter je pokimal. Da, on je razumel. Bila je to njegova edina lastnost, da je stvari takoj razumel.

"Vi ste poštna priča, razumete? Hotel sem vas pripraviti do lažnjivega priznanja, a se mi to ni posrečilo. Sedaj pojdete k nasprotni stranki. Sprejeli vas bodo z odprtimi rokami. Poizvedite, kar se da. Od časa do časa se snidete z enim izmed mojih mož ter mu sporočite, kar boste izvedeli. Ste razumeli?"

"Da," je odvrnil Peter. Besede so mu bile v olajšanje, katerega ne bi znal opisati. Sedaj ima zaposlitev. Postane špičel kot je Guffey.

"Najprvo," je nadaljeval, "hočem izvedeti, kdo vohuni tu v jetnišnici. Ničesar ne morem ukreniti, česar ne bi takoj zvedeli nasprotniki. Imam priče, katere bi rad skril, a se jih ne upam pripeljati tu sem; bojim se Gooberjevih ljudi. Vedeti hočem, kdo so izdajalci. Spoprijateljiti se morate s socialisti, pričuti se njihovem jeziku. Ali mislite, da ste sposobni?"

"Gotovo," je odvrnil Peter. Ni mogel prikriti nasmeha. Sam je bil osumljen kot član socialistične zarote in Guffey je to mnenje opustil, morebiti celo pozabil?

(Dalje prihodnje.)

Jaroslav Hašek:

Zagonečni neslanek preroka Elije

Izpred senata kazenskega sodišča v Jerzeelu. Civilna pravda za odškodnino

V širokem mestu Halati so pred kratkim našli papirusov list, katerega vsebino so sila težko razvozljali. Slednjic pa se jim je to vendarle posrečilo in izobraženi svet je bil za biser antične plemenitosti bogatejši.

Očitno gre za sodni referat nekega lista, ki je za časa kralja Ahaba izhajal v Jerzeelu in katerega besedilo se glasi takole:

Citatelj našega lista se najbrže že spominja zagonečnega izginjenja preroka Elije, ki so ga zadnjikrat videli v gilgaljski preroki šoli, kjer je navsezgodaj ob desetih jedel kos oslovne salame. Okoli treh je dospel v Beth-El in tam srečal Elizeja. Kakor zatrjuje Elizej, je bil prerok Elija zelo dobre volje in se je prav prijazno pomenkoval z vadčani, ki so delali na polju. Oba sta potem skupaj šla do Jerihe in krenila nizdol proti Jordanu, da bi proti večeru prišli v Jerzeel. Dobri dve uri pred mestom sta dospela do velikega gošča, ki je zelo priljubljena iselna točka tukajšnjega prebivalstva. Po mali jasi se je podilo nekaj otrok iz bližnje vasi ce Balbotha; ko so zagledali go-

šča preroka Elijo, ki je bil gologlav, kar je razvidno po slikah, objavljenih v predzadnji številki, so pričeli kričati: Lizi, Lizi! Po izpovedih učencev Jehu-ja in Nabotha je prerok Elija takoj zatem zapiskal, nakar sta iz goščave mahoma planila dva medveda, ki sta osem nagajivecev raztrgala in takoj spet ubila. Ko je gospod prerok Elija videl posledice svojega nepremišljenega dejanja, je izginil in ga do danes ni bilo moči najti. Njegov aretirani prijatelj Elizej trdi, da se je Elija z ognjenim vozom odpeljal v nebesa, kar pa je po vsej priliki zelo slab izgovor, ki ima edini namen speljati oblastva, ki jim je poverjena preiskava te stvari, na napačno sled.

Očetje ranjenih in raztrganih učencev so takoj vložili tožbo proti preroku Eliji in zahtevali povračilo škoda. Pri večerajnji razpravi smo se prepirali, da bi si iz vse stvari radi napravili kapital. Vsi točilec so židje in zato se ne amemo prav nič čuditi, če smatrajo razpravo za zlati jamo. Prerok Elija ima v Jerzeelu hišo št. 247. in v Beth-Elu št. 8. Obe je sodišče na zahtevo pravnih zastopnikov okoličancev in zato, ker obtožena ni moči najti, v svrhu kritja stroškov zaplenilo. Višina škoda je bila na večerajnji razpravi določena.

Zagovarjati nočemo niti enega niti drugega, vendar pa nam sdi, da krivda predvsem sadne nesrečne žrtve žalostnega

dogodka. Otroci dandanes ne spoštujejo zaslužnih mož, taka sedanja vzgoja je vobče zelo porušena. Otroci prebirajo same krvoločne storijske, posejajo gledališke predstave, ki otroških duš nikakor in pod nobenim pogojem ne bodo pomenile. Pošteni in zaslužni zavedni delavci, kakršen je bil izginuli Elija, so naši mladini povsem neznan. Čas bi že bil, da bi si naša mladina namesto pornografskih slik omislila rajši fotografijo pomembnih mož in s tem bi bile v naprej tragedije, od kakršni ena se je odigrala v Balbothi, povsem nemogoče. Preiskava je dalje ugotovila, da so bili medvedje tudi Elijeva last in da je z njimi večkrat potoval po Palestini; ko pa je postal prerok, jih je iz hvalečnosti v gozdu pri Balbothi izpustil na svobodo, potem ko si je prej preskrbel tozadevno dovoljenje deželne odbora. Vsa ugranka pa nikakor ni rešena, dokler manjka glavna priča in obtožene preroka Elija. Pravijo, da je izvršil samomor in se utopil v Mrtvem morju. Opetovano izjavljamo, kar smo že prav kar napisali, da so namreč take govorice neutemeljene in naravnost smešne, zakaj gostota Mrtvega morja je štirikrat večja od drugih morij in zato v njem vobče ni moči utoniti, saj je vendarle znano, da na gladini Mrtvega morja prav lahko ležimo, ne da bi utonili. Verjetneje je, da je gospod prerok Elija ušel v Fenicijo, odkoder se bo

prav gotovo kmalu oglašil s kakim svojim lepim in duhovitim latinskim uvodnikom, ki jih naši čitatelji s takim veseljem čitajo."

Razprava se je pričela ob osmi zjutraj in kot prvi govornik je nastopil gospod Meceles, oče enega izmed raztrganih dečkov.

"Kako visoko cenite škodo?"

"Pravični bog, kaj se pravi cenim? Tako škodo imam, da jo bom težko prebolel. Moj sin Aron je bil vendar tako priden otrok in na sebi je imel dva para hlač, kaj govorim, štiri pare hlač je imel, štiri telovnike, pet suknjičev, v vsakem žepu je imel po eno uro in vse to je proč. Pravični bog, dečko je proč, hlače so proč, ure so proč!"

"Slišate, gospod Meceles, toliko stvari tisti dan vendar ni imel na sebi?"

"Pravični bog, kaj ni imel, še več je imel, osem parov hlač je imel, osem telovnikov, osem suknjičev, v vsakem žepu po eno uro, eno verižico, en cekin, to se pravi, pravični bog, tri cekine je imel v vsakem žepu."

"Slišate, Meceles, zdi se mi, da pretiravate! Povejte po pravici, kako je bilo!"

"Jaz da pretiravam? Jehova mi je priča, da govorim vse tako po pravici, kakor je res to, da imate vi pošteno srce. Pravični bog, poglejte me, kako jokam, kako mi ločim plačem. Takole se je zgodilo: Aron mi je dejal:

"Tatebena, malo se grem izprehajati. Zelo sem ga imel rad in ker je bilo hladno, sem mu dejal: 'Aron, obleci se par hlač, še en telovnik, še en suknjič in tu imaš dve uri, da boš vedel, kdaj moraš priti domov.'"

"Zakaj pa dve uri?"

"Pravični bog, eno si je vtaknil v spodnji telovnik in ko je oblekel še en telovnik, je moral vtakniti tudi v tega eno, da mu ni bilo treba odpenjati. In v tistem trenutku je prišla mamelehen in dejala: 'Aron, zunaj je hladno, vzemi še en par hlač, še en telovnik, še en suknjič in še eno uro, da ti ne bo treba odpenjati. In potem je prišla še stara mati in dejala: 'Aron, vzemi še en par hlač, še en telovnik, še en suknjič in tole mo- uro vzemi, da boš vedel, ko- liko je ura.'"

Potem je prišel še brat, prišel je prvi brat, drugi brat, tretji brat, četrti brat."

Pedsednik ironično: "In se- stre?"

"Da, da, hvaljen Jehova, se- stre je tudi imel, eno sestro, po- tem drugo sestro, tretjo sestro, četrto sestro, peto sestro in po- tem je imel še strica in še enega strica in še tretjega strica in vsi strici so imeli tete in vsaka mu je dejala: 'Vzem še par hlač, toda, kaj vendar govorim, de- ja-le so: 'Vzem še dva para hlač, še dva telovnika, še dva suknji- ča in še eno uro.'"

Kaj nam vato- reš še povem, Aron je šel, po- tem ko so mu tatebena, mame- leben, stari oče, stara mati, štir- je bratje, pet sester, trije strici in tri tete vse to povedali, kar znaša devetnajst parov hlač, devetnajst telovnikov, devet- najst suknjičev, devetnajst ur in devetnajst cekinov. Pravični bog, z vsem tem so ga požrli in zdaj je berač, popoln berač, za- to zahtevam za odškodnino eno tono srebra za stvari, drugo to- no srebra za strah, tretjo to- no srebra za nesrečo, za arčno bolečino četrto, za jok peto in šesto zato, ker sem izgubil rednika."

"Toda, dovolite, ali je bil de- čko vaš rednik?"

"Pravični bog, ali mar ni red- nik, če vzdržuje svojega očeta? Če ga ni bilo, ne bi mogel zahtevati šestih ton srebra; po- tem takem lahko sami uvidite, da sem res izgubil rednika!"

Sodišče je razpravo odložilo za nedoločen čas.

KNJIGE S. N. P. J.

Pri Prosveti oziroma Književ- ni Matici SNPJ imamo na rokah še nekaj dobrih knjig in če ka- ro želite naročiti, sedaj je čas za to.

Ameriški Slovenci, stane.....\$5.00
Slovenska Angliška Slovnica..... 2.00
Zajednici..... 1.75
Zakon Hrvatske..... 1.50
Pater Malavestera v kuharstvu..... 1.50
Jimie Higgins..... 1.00
Hrvatska, igra..... .35
Med brati, igra..... .10
Denar in naročilo pošljite na naslov:

PROSVETA

2657 S. Lawndale Avenue,

Mihevc Nace:

REŠITELJ

Ob vznožju Krime, tam, kjer se vas prijazno smehlja jutranjim solnčnim žarkom. Od tam je vozil vsako jutro zarana mleko v mesto. Od tam je Tine gledal vsako jutro, kako solnce zla- ti vrhove borovcev vrh Golovca, in se pogovarjal s svojim prijateljem Frančkom, po poti proti Ljubljani. Tinček mu je pel pesmi, Franček mu je pa večkrat v zahvalo pokimal.

Tinček ni imel blica kakor drugi vozniki; tudi Franček ni poznal blica, vedel je natančno, kdaj mora biti v Florjanski ulici tam pred hišo, kjer čaka Tina na pragu, da vzame mleko in ga po- boža. Tinčka pa zaljubljeno po- gleda. Vsako jutro točno ob uri je Tina čakala na oba prijatelja. Razen vdove po čevljarjem mo- jstru Sršenu ni nihče motil srečno Tince, ta pa je svoj stru- peni jezik obregnila ob njo, če je le mogla, in ko je videla Tince- ta z njegovim konjičem, je vse- lej siknila:

"Izanc že pride s svojim klju- setom."

Tina jo je poznala in ji ni od- govarjala. Sršenka je bila po vsej Florjanski ulici znana, da je strupenega jezika.

Nekateri ljudje so občudova- li prijateljstvo med Tinčkom in Frančkom, drugi zopet zavidali. Zavidal ga je posebno sosed Vr- binc, ki je večkrat rekel:

"No, to kljuse bi moral jaz i- meti, jaz bi ga že naučil, da bi- tudi hlode vlačilo, ne pa se samo- vaak dan igralo s tem mlekom- proti Ljubljani."

Zenice pa, če so videle kak mlad zaljubljeni par, so pa re- kle:

"Ta dva se imata rada, kakor Tinček in Franček."

Tine je za vse to dobro vedel, ni se pa zanimal za vse to; kmil in snažil je svojega Frančka ka- kor je znal in vedel.

Vsako jutro, ko je Tine nakr- mil Frančka, ga je pustil, da je šel k studencu in se tam napojil. Franček ni rabil spremljevalca, prišel je sam nazaj in počakal pred vozom, da je Tine vse o- pravil.

Nekoga dne pa Tine ponesre- či. Na lestvi se mu zlomi klin in, pade tako nesrečno, da si je pre- bil lobanjo in tri dni pozneje za- večno preminul. Franček pa se je žalostno oziral po Tinčku, to- da ni ga bilo več.

Ni trajalo dolgo, pa je Fran- ček dobil novega gospodarja. Kupil ga je sosed Vrbin. Takoj prvi dan sta pa prišla na vzkriz. Vpregel ga je v težak voz s hlo- di, zavijtel nad njim bič, a Fran- ček ni potegnil.

"Kaj, krola, ti ne boš vlekel, čakaj, ti že pokažem! Vseka ga z bičem, da se je Franček kar stresel, obstal pa je kakor vzi- dan in ni se premaknil.

"Vidiš, krola res noče."

Vrbinc obrne bič in prične mlattiti po ubogem Frančku. Zbežani Franček pa začne se- kati z zadnjimi nogami, uspe- se pokonci, ugrizne Vrbince v ramo tako, da ga je dvignil od- tal. Ta boj se je ponavljal štiri dni. Vrbinc je na to sklenil, da žene kljuse na konjski sejem in proda.

Na sejmu je stal tudi Vrbinc s svojim Frančkom, hotel pa je še enkrat svojo jezo stresti nad njim, sunil ga je z nogo v rebra, Franček pa dvigne glavo in zgra- bi Vrbince za še itak bolečo ra- mo. Pošteno ga strese, tako, da so se Vrbincu na jasnem nebu utrinjale zvezde.

"Kaj pa goniš na sejem to kljuse, ki popada?"

Tako se oglasi sosed prav, ko je kupec Frančka ogledoval, da ga kupi, pa se je takoj premislil.

Dolgo je Vrbinc stal na sejmu s svojim Frančkom. Proti pol- dnevu pa se pojavi kupec, ki ni dosti gledal ne pasmo, ne na dru- go. Pokupil je vse, kar je bilo poceni. Konje je rabil za rud- nik v jamo.

"Koliko je?"

"Tristopetdeset," mu odgo- ri Vrbinc.

"Tristo, pa fantu deset kron, tu je denar."

Vrbinc gleda na cesarske "plidke."

"No, kaj je?" ga vpraša ku- pec in že hoče oditi. Vrbinc po- grabi demar. Kupec seže v žep po škarjice in vstriže Frančku na- pleča krž. Tako je postal Franček rudar.

Takoj drugi dan so dali Fran- čka na dvigalo in ga spustili v jamo, s tem je zatoniло solnce za Frančka za vedno, le še zadnji žarek ga je objel skozi špranje, ko je bil že nekaj metrov v glo- bini, nekaj minut pa je bil na drugem svetu, kjer ni solnce, kjer le luči žalostno brle in ble- de obraze rudarjev osvetlujejo.

Frančku se je zdel zrak tako te- žak, kakor da bi udihal vvin- čeni prahn. Franček je gledal ble- de obraze rudarjev sedaj na eno in sedaj na drugo stran. Kmalu pa pristopi k njemu rudar in mu pravi:

"Aha, ti si pa 'novinec,' Ako- da te je, čedna živalca si!" vpre- že ga v hunte in mu pravi:

"No, le pojdiva!"

Franček pa se ne premakne, rudar ga flikne z bičem, Fran- ček pa udari z zadnjima nogama.

"Kaj pa misliš, tudi mi ne- ra- di, pa moramo, in ga še bolj švrkne. 'Franček pa še bolj u- dari. Ponavljalo se je to, Fran- ček se ni premaknil, krog njega se zbere več rudarjev, eni so se smejali, drugi dostavljali do- vitepe. Matejka pa pristopi in pravi:

"Daj sem bič, boš videl, kako bo tekel." Frančka prime za uzo- do in začel ga je biti spodaj po trebuhu. Franček pa se niti za- ped ni premaknil. Rudar Gašpa- rin, ki je doslej molkal, se sedaj oglasi in pravi:

"Saj sami bi si ga ne znali," pripomni Ramovš.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA